

FORBEREDELSE OG EFTERBEARBEJDNING IFM. DEN 'UFORMELLE SAMTALE'

Inden for den taskbaserede undervisning, der har sit udspring i den kommunikative sprogundervisning, skelner man mellem to versioner: *en stærk* og *en svag*. Den stærke version anser kommunikation med fokus på indhold/betydning som nødvendig og tilstrækkelig for sprogtilegnelse. Den svage version, derimod, betragter kommunikation som nødvendig for sprogtilegnelsen, men ikke tilstrækkelig, og argumenterer for integrering af supplerende bevidstgørende aktiviteter med fokus på sproglig form.

Den svage version af taskbaseret sprogundervisning, som jeg henholder mig til, udmærker sig ved i højere grad end den stærke at honorere, hvad man ved om sprogtilegnelse. Læringsprocessen fremmes ved at opbygge forløb, hvori indgår forståelsesorienterede og fokuserede produktive aktiviteter samt frie(re) kommunikative hovedaktiviteter, hvor forskellige sproglige elementer integreres i mere komplekse og meningsfulde kontekster.

Aktiviteterne skal skabe en balance imellem indhold/betydning og sproglig form. Fokus på form skal overvejende indgå i en funktionel kontekst. Gennem aktiviteterne skal endvidere skabes en balance imellem et flydende, korrekt og nuanceret sprog. Dette gøres ved at afvikle aktiviteterne i tre faser: forberedelse, udførelse, efterbearbejdning.

FASE 1: FORBEREDELSE

Formålene med en forberedende fase er

- at sætte deltagerne i stand til at udføre den kommunikative hovedaktivitet (her: 'uformel samtale') på en sådan måde, at den fremmer sprogtilegnelsen
- at mindske den kognitive belastningsgrad i udførelsesfasen (fase 2)

Eksempler på forberedende handlinger og aktiviteter

1.1 Læsning af

- forskellige former for emnerrelevante tekster¹
- talesprogstekster (fx filmmanuskripter med gode repræsentationer af samtalefænomener).

1.2 Lytning til emnerrelevant materiale og/eller til indfødte sprogbrugeres samtaler.

1.3 Indsamling og træning af glosler.

1.4 Bevidstgørelse om samtale generelt samt om specifikke samtaleteknikker, der skal trænes i en 'uformel samtale' i udførelsesfasen. Bemærk, at en del af bevidstgørelsen på de lavere undervisningsniveauer kan finde sted med udgangspunkt i materialer på dansk, før man går videre med materialer på det pågældende fremmedsprog.

1.5 Forståelsesorienterede aktiviteter²:

Aktiviteter fra denne kategori anvendes som principielt første led i træning i konversationelle

¹ Hermed forstås tekster, der belyser emnerne i den 'uformelle samtale' i fase 2.

² Se eksempler i flg. to publikationer: Ambjørn (2001): Talt interaktion i et diskursivt, pragmatisk og strategisk perspektiv. Webpublikation: <http://lone-ambjoern.dk/>

<http://lone-ambjoern.dk/wp-content/uploads/2014/01/Talt-interaktion-diskursivt-pragmatisk-strategisk-perspektiv.pdf>

Ambjørn, Lone (2012): Anvendelsesorienteret kommunikativ undervisning. – Fokus på spansk samtalefærdighed.

Fagdidaktisk kursus i spansk 2012, Webpublikation: <http://lone-ambjoern.dk/>

<http://lone-ambjoern.dk/wp-content/uploads/2013/12/Anvendelsesorienteret-kommunikativ-undervisning-spansk-samtalefaerdighed.pdf>

fænomener³. De fordrer ingen form for sproglig produktion, men er udelukkende rettet mod forståelse. De bør formuleres i et spænd fra overflade- til dybdeforståelse.

1.6 Fokuserede produktive aktiviteter⁴:

Træningsaktiviteter fra denne kategori fordrer en højere grad af kognitiv bearbejdning og opmærksomhed end de forståelsesorienterede aktiviteter. De fokuserer specifikt på et eller flere afgrænsede konversationelle fænomener, der trænes produktivt. Inden for denne aktivitetskategori forekommer såvel helt bundne aktiviteter med kun et eller få løsningsmuligheder, som aktiviteter der tillader individuel variation med flere løsningsmuligheder.

1.7 Gennemgang af de(t) læringsmæssige formål med den 'uformelle samtale' i udførelsesfasen (fase 2) samt fremgangsmåde.

1.8 Strategisk planlægning af den 'uformelle samtale' i udførelsesfasen.

Den strategiske planlægning i hver samtalegruppe udgør en vigtig del af den kommunikative aktivitets fase 1 og er en af de grundlæggende forudsætninger for en vellykket gennemførelse. Eksempler på handlinger:

a. Brainstorming om samtaleemner

Hver samtalegruppe laver en brainstorming over

- delaspekter (i form af støttepunkter) til underemnerne i samtalekasserne
- emne(r) til samtalekassen *frie emner*, hvis en sådan forefindes.

b. Valg af smalltalk

Smalltalken bør ikke vare mere end 2-3 min. Hver samtalegruppe vælger, hvilken type smalltalk samtalen skal indledes med. Målet er på sigt, at forskellige former for smalltalk beherskes. Derfor er det en god idé at tage dem på skift og løbende udvikle dem.

1. *neutrale og uforpligtende bemærkninger til vejr og vind*
2. *neutral og uforpligtende udveksling af mindre hverdagsproblemer*
3. *neutral og uforpligtende udveksling af personlige informationer (velbefindende; fortidige, aktuelle og kommende gøremål; nyanskaffelser; oplevelser)*
4. *neutral og uforpligtende udveksling af højaktuelle lokale, nationale eller internationale nyheder og begivenheder*

c. Overgang mellem smalltalk og bigtalk

Hver samtalegruppe vælger, hvilket underemne og hvilket delaspekt heraf den vil køre videre med efter den indledende smalltalk. På den måde lettes overgangen fra smalltalk til bigtalk, så samtalen ikke går i stå på dette punkt. Der er to muligheder: at skabe en glidende og umarkeret overgang (emnekæde) eller anvende et introducerende emneskift vha. en passende gambit.

En (detaljeret) forhåndsstrukturering af selve bigtalken kan ikke umiddelbart anbefales, idet det erfaringsmæssigt fører til udfærdigelse af små manuskripter, deltagerne læser op af, eller til udenadslære af replikker.

FASE 2: UDFØRELSE

Denne fases frie(re) kommunikative hovedaktivitet forstås som træning af en sammenhængende 'uformel samtale'⁵.

Trods den indledende forberedelsesfase kan det ikke forventes, at en samtale forløber uproblematisk første gang. Derfor anbefales tre (evt. fire) træningsrunder – afhængigt af samtalegruppens niveau og behov.

³ Denne progression skal opfattes principielt. Da sproglig læring ikke foregår som en lineær proces, vil det samlede forløb for den enkelte intersprogsbruger gennemføres mere i U-form og i overensstemmelse med den enkeltes behov på et givet stadium i processen.

⁴ For eksempler, jf. fodnote 1.

⁵ Link til kort beskrivelse af 'uformel samtale':

<http://lone-ambjoern.dk/wp-content/uploads/2019/11/Uformel-samtale-kort-introduktion.pdf>

FASE 3: EFTERBEARBEJDNING

Formålene med en efterbearbejdningsfase er at få samlet op på de sproglige, konversationelle og emnemæssige mangler og svagheder, som samtaledeltagerne oplevede under udførelsen af en 'uformel samtale'.

Til dette formål tages udgangspunkt i

- 1) vejleders observationer både under dennes cirkulering blandt grupperne under træningen og ifm. egentlige vejledningsseancer hos den enkelte gruppe
- 2) samtalegruppernes egne observationer under udførelse af en 'uformel samtale'.

Remediale handlinger og aktiviteter ifm. efterbearbejdningen kan foregå i plenum, hos den enkelte samtalegruppe eller begge steder – i overensstemmelse med undervisningens tilrettelæggelse og deltageres behov.

Eksempler på remediale handlinger og aktiviteter i efterbearbejdningsfasen

- 3.1 Træning af manglende og/eller forkert anvendte glosor under udførelse af den 'uformelle samtale'.
- 3.2 Gennemgang af udvalgte gennemgående udtalemæssige og grammatiske afvigelser i sprogudøvelsen.
- 3.3 Evt. supplerende tekstlæsning (fremmedsprog- og/eller målsprog), i tilfælde hvor manglende indsigt i et emne har forhindret deltagelse i en samtale.
- 3.4 Gennemgang af specielt de konversationelle fænomener, der
 - har voldt besvær
 - er blevet brugt ukorrekt
 - eller slet ikke er blevet anvendt under udførelsen af den 'uformelle samtale' i fase 2.Til dette formål kan teorien repeteres – evt. suppleret med forståelsesorienterede samt fokuserede produktive træningsaktiviteter (lig dem fra fase 1).
- 3.5 Den enkelte samtalegruppes refleksion over udførelsen af den 'uformelle samtale' med henblik på beskrivelse af de problemer, gruppen samtalemæssigt har registreret, og som den har behov for at få støtte til forklaring og udbedring af fra vejleder.

Forberedelse og efterbearbejdning i forhold til den 'uformelle samtale' tre træningsrunder⁶

Et samtaleforløb svarer til tre træningsrunder af en 'uformel samtale'.

Ifm. hvert samtaleforløb kan anbefales en så grundig forberedelsesfase som muligt. Desto bedre eleverne/de studerende er klædt på til samtalen, desto større er sandsynligheden for en vellykket og udbytterig udførelse.

Dog er det naturligvis ikke meningen, at en forberedelsesfase i et omfang som beskrevet på side 1-2 skal gennemføres før hver af de tre samtalerunder. Om man vælger at lægge hele forberedelsen ifm. første træningsrunde eller fordeler de pågældende handlinger og aktiviteter mellem de tre træningsrunder, afhænger af undervisningens tilrettelæggelse og må derfor være et valg, som den enkelte underviser træffer.

⁶ Link til beskrivelse af cyklisk træning og træningsrunder:
<http://lone-ambjoern.dk/wp-content/uploads/2020/01/Cyklisk-traening-og-traeningsrunder.pdf>

Pga. efterbearbejdningens remediale sigte, bør den principielt gennemføres efter hver af de tre træningsrunder. Den rummer normalt også handlinger og aktiviteter, som kan være en direkte forudsætning for en vellykket udførelse af den anden og tredje træningsrunde.

Når det drejer sig om gennemgang af sproglige og konversationelle afvigelser, kan man dog være selektiv, så ikke samtlige behøver en gennemgang ifm. hver efterbearbejdning.